

ROMÁNIA ÉS A HATÁRREVÍZIÓ

II.

A LORD ROTHERMERE akciójának nyomában támadt felzúdulás lassanként lecsendesedett a sajtóban: megnyitatták magukat, hogy Lord Rothermere zsidó és a „Daily Mail“ nem olyan súlyú sajtóorgánum, mely veszedelmes lehetne. A revízió kérdése háttérbe szorult. 1929-ben egy könyv jelent meg Iorga előszavával, Románia külpolitikai problémáiról¹, de a »magyar probléma« keretében a revízióról csak pár szóval, mint lényegtelen kérdéstről emlékezik meg.

Mikor Magyarország belépett a Népszövetségbe, — írja Ionescu — megismételte kötelezettségét, hogy elismeri a trianoni határokat s ha e kijelentés őszinteségében nem is lehet bízni, határainkat biztosítják azok a szerződések, melyeket Románia azóta baráti államokkal kötött: biztosítja elsősorban a kisantant, azután az 1926-iki francia-román, olasz-román és lengyel-román szerződések. „Mind e szerződések ellenére“, — végzi Ionescu — amelyek nyugati határunk védelmére szolgálnak, az elégedetlen Magyarország olyan illúziókban ringatja magát, melyek túlmennek a reális politika határain s kitartó hadjáratot folytat a trianoni szerződés revíziója érdekében, amely egy bosszú, ezeréves fejlődést fejezett be és vissza akarja állítani a régi, középkori feudális magyar államot“.

Ennyi.

A „magyar probléma“ abban az időben az optansper és az azzal kapcsolatos román agrárkérdés volt s Ionescu ezt használja fél, hogy mérgezett megjegyzéseket tegyen a „feudális erdélyi birtokosokra“ és a régi erdélyi alkotmányra, mely a nációk uniójából kizárta a románságot.

DE AHOGY TELT AZ IDŐ, a megnyugvás, hogy például az olasz-román barátsági szerződés a trianoni határok fenntartásának garanciájául szolgál, mindjobban szétfoszlott s az egyre jobban mélyülő olasz-magyar barátság mind növekedőbb bizalmatlanságot szült az olasz politika iránt. Ez a nyugtalanság hatalmasan megnövekedett Gömbös konnányrajutásával s hol heves támadásokban Mussolini és a magyar miniszterelnök ellen, hol a sajtó próbálkozásaiiban nyilvánult meg, hogy a sajtó elaltassa az izguló közvéleményt. A sajtó buzgón szította a hangulatot minden ellen, ami magyar.

„Meddig fogjuk még ezt a fajzatot (a magyarokat)“ — írta az Universal, ez a tipikusan magyarfőb lap —, túrni, mely elviselhetetlen egy olyan társadalomban, amelyben tudják, hogy miképpen kell az első tünet felmerülése alkalmával megszabadulni, az ilyen élősdiektől... Rátészi-e

¹ Alexandra GH. Ionescu: Sodatatea natiunilor ei problémáié politíce ale României.

valaki is kezét egyre is azok közül, akik itt lappanganak a főváros kellős közepén, mint titkos irredentisták, informátorok és izgatók? Miért nem üldözik el a felesleges idegeneket, miért nem füstölik ki a veszedelmes fészkeket? Miért ez a szélsőséges szabadság ott, ahol szigorú elővigyázatosságnak volna helye?”

A lap nem hiába pazarolta a nyomdafestéket a magyarok ellen. November elején már magyarelleses tüntetés volt Bukarestben: azoknak az eseményeknek az emléke elevenedett fel, melyek 1916 augusztusában történtek, mikor Románia hadat izent az osztrák-magyar monarchia ellen. A csöcselék letépte egyik mozgósínház hirdetéseit és fényképeit, csak azért, mert a filmdarabban magyar színésznő játszik; behatoltak a vendéglőkbe és kávéházakba és követelték az „idegen” személyzet elbocsátását s az utcán mindenkit inzultáltak, aki magyarul mert beszélni. Másnap a „Bukaresti Lapok” kiadóhivatali képviselőjének lakását támadták meg és „Halál az irredentákra!” kiáltással szétrombolták.

Nemsokára Kolozsvárt tüntetett a román diákság s összerombolta a magyar kirendeltség hivatalos helyiségét. Kommunikéjében a kormány ugyan elítélte az esetet, hogy egy „hazafias tüntetés” alkalmával, melynek célja „Erdélynek az anyaországgal való egyesülésének megünneplése volt”, kitűztek egy magyar hivatalra román zászlót s a román külügyminiszter kifejezte sajnálkozását a magyar követség: de a lavina megindult.

December közepén Alexe Anastasiu tábornok az „Adeverul”-ban „Olasz-magyar szövetség” címen már egy olasz-magyar és kisantant háború lehetőségéről cikkezett s a szembekerülhető haderők számának és minőségi arányának nyomán azzal nyugtatta meg a lap olvasóit, hogy a kisantant győzelme kétségtelen leend, tehát felesleges, hogy „Budapest és Róma közeledése és a magyar revizionista manifesztációk különösebb módon izgassák a román közvéleményt”.

AMINT A FOLYÓ ÉV TAVASZÁN Mussolini négyhatalmi paktumterve, melynek egyik alapfeltételét eredeti formájában a békeszerződések revíziója képezte, kezdett kibontakozni, MacDonaldrómai látogatása nyomán kiderült, hogy úgy Olaszország, mint Anglia hajlandó a békeszerződések revízióját az aktuális politika napirendjére tűzni. A román közvéleményt érthető idegesség lepte meg; nem bírta megérteni, hogy hogyan támogathatja a nagy latin testvér a kis latin nővérral szemben az ázsiai magyar népet? Természetesen, konstataulta a sajtó, Olaszország kereshet magának fegyvertársat, ahol akar, de az mégis érthetetlen, hogy a rokon Romániával szemben „Budapest revánsra éhes arisztokráciáját” válassza szövetségesül és támogassa a Szent István koronája alá tartozott területek régi határainak visszaállítására irányuló törekvéseket.

A terjedő idegességet megpróbálta lecsendesíteni Titulescu. Alig pár nappal a Mussolini—MacDonaldrólkozás után a Sud-Est-ügynökség közölte a mindenütt jelenlevő, energikus román külügyminiszter nyilatkozatát, melyben kijelenti, hogy meggyőződése szerint a francia kormány csak akkor fog a négyhatalmi megegyezésbe belemenni, ha bármiféle revíziós törekvés csupán a népszövetségi alap-

okmány 19. szakaszában megállapított módon, tehát a Népszövetség keretében, a tanács tagjainak egyhangú elhatározása mellett történik. „Lehetséges-e tehát“, — kérdezte a bukaresti sajtó magát megnyugtatta, — „hogy a trianoni szerződés revíziójáról szó lehessen a mi beleegyezésünk nélkül?“, értve „mi“ alatt a kis antantot és Lengyelországot. „Világos, hogy nem lehetséges“, volt a felelet.

De a megnyugtató mégis nehezen ment; MacDonald képviselő házi beszéde, melyben római útjáról beszámolt és a „The Times“ cikkei azt a benyomást keltették Bukarestben, mintha Franciaország teljesen izolálva volna s a kisantant egyetlen támasza letört. Megkezdődött a kampány a paktum és annak revíziós alapja ellen. Az egész sajtó magáévá tette a jelenleg lealkonyult liberálisak vezérének, Dúcának „precíz“ megállapításait a revízióval szemben. Egyelőadásban, melyet a Szabad Egyetemen tartott Románia külpolitikájáról, a következőket mondta Dúca:

„Mai határainkhoz nemcsak azért ragaszkodunk mi, mert azokat százados szenvedések, áldozatok, várakozások és remények után, véres küzdelmek árán szereztük meg.

Ragaszkodunk hozzájuk, mert azok megilletik népünket néprajzi és történeti alapon.

A békekonferencián nem kértünk egyebet, mint ami megillet; csak annak visszaadását követeltük, amitől minket az idők mostohasága megfosztott.

Így lévén, nincs mit, hogy visszaadjunk abból, ami a miénk. Nincs mit revideáljunk, mert nem volt hódítási szándékunk és nem voltak jogtalan igényeink. Arra szorítkoztunk, hogy visszaszerezzük jogfosztott és szétdarabolt népünk természetadta határait. Gondos mérlegelés után ennyit kaptunk s nem többet s ennyit fogunk megvédelmezni.“

Dúca előadása után pár nappal véget ért a román kamara ülészaka és április 14-én a Ház elnöke, a volt magyar képviselő, a nemzeti-parasztpárti Pop-Csicsó István ünnepélyes szavakkal bocsátotta el a képviselőket.

„Ne felejtjük el soha, — mondta a házelnöki székből — hogy reánk nemcsak egy egész ország, hanem egy egész vüág néz, amely tudja, hogy a román állam itt a Kdét kapujában civilizatórius és kulturális missziót teljesít és a Keletről fenyegető felforgató irányzatok ellen védőbástyát képez.

Ez a fontos szerep, mely súlyosan nehezedik reánk, kötelességünké teszi, hogy vasakarattal megmutassuk, kifelé és befelé egyformán, hogy új határaink évszázadokra vannak megvonvaj kötelességünké teszi, hogy megmondjuk, hogy mit jelentettek Románia határai a múltban és mit jelentenek a jelenben?

A múltban mi tartottuk oda mellünket minden támadás elé, hogy mások vagyonban és kultúrában meggyarapodhassanak.

Ma mi követeljük meg tőlük, hogy garantálják nyugalunkat és biztonságunkat, hogy szabadon fejlődhessünk ...

Ez itt Dacia Romana s az marad örökké. Sorsunkat méltóságteljesen viseltük és viseljük, nincs semmink, amit mások kegyéből kaptunk volna, hanem százazrek és milliók drága vére árán szereztük meg.

Eredjete, egyetértésben egymással s mondjátok meg mindenkinek, hogy a románság soha nem volt olyan egységes, mint most, mikor mindenfelé felvillan a határok revíziójának megfoghatatlan fantómja, amely határok a miénkek voltak mindig, a múltban és a miénk maradnak örökre.“

Az „Adeverul“ konstátálta, hogy a román kamara elnöke „megadta a választ Mussolininek arra a cikkére, melyben a revízió mellett szólalt fel“. Közben, május elején Titulescu hazaérkezett Bukarestbe

s kijelentette, hogy „mindenfelé, amerre járt, a legmegnyugtatóbb biztosításokat nyerte s minden ok megvan reá, hogy a nemzet bizalom mai és megnyugvással nézzen a jövőbe“.

POP-CSICSÓNAK AZT A TANÁCSÁT, melyet a kamarában adott a képviselőknek, hogy menjenek és hirdessék, hogy a románság soha olyan egységes nem volt, mint revízióellenes érzésében, a politikai vezérek, elsősorban az erdélyiek, úgy szívelték meg, hogy anti-revizionista gyűlések tartását indították meg. Az első, nagy, impozáns gyűlést a fővárosban tartotta a nemzeti parasztpárt, amely tulajdonképpen pártgyűlés volt, de szó esett és igen fontos szó a revízióról is. „A gyűlésre a nép olyan vándorlása áradt Bukarestbe, amilyent ez a város még nem látott; órák teltek el, míg a Calea Victoriein végigvonultak az ország minden részéből összesereglett népek: senki sem számolta őket, senki sem kérdezte, hogy mit akarnak: együtt fejezték ki a nép akaratát. Az egész ország eljött Bukarestbe, mint ahogy a falu népe megy ünnepnapon a templomba“. Így írta le a kolozsvári „Patria“ a nép csődülését, amely 200.000 emberrel nemcsak a nemzeti-parasztpárt népszerűségét demonstrálta, hanem a revízióellenes hangulat hatalmasságát is bizonyította.

A gyűlésen Hatieganu Emil, miniszterviselt kolozsvári egyetemi tanár elnökölt. Miután megnyitotta az ülést, beszélt egymásután Ionitescu, aktív miniszter; Ghita Crisan, volt miniszter; egygörög-katolikus pap, Manu. Azután következtek a nemzetiségek renegát képviselői, akik alkalmat voltak hivatva adni a miniszterelnöknek, hogy revízióról és kisebbségről beszélhessen: Matis András, aki azt állította magáról, hogy magyar; Franz Kräuter, a bánáti sváb; a megvásárolt ukrán, Mihalski és a magát eladott bulgár, Pencoff. Végül a miniszterelnök, Vajda Sándor.

A miniszterelnök először a belpolitikai helyzettel foglalkozott s csak beszéde befejezésekképpen tért rá a revízióra, mely kérdést — mint mondta — egypár diplomata, Mussolinit is bizonyára beleértve, csak azért élesztget, hogy parázst gyűjthessen a főzőfazék mellé.

Vannak, akik elhitték, hogy a revízió jogos.

„Engem — folytatta beszédét — ma az a vigasztalás ért, hogy hallhattam, hogy a kisebbség képviselői egymás után ismerték el, hogy sehol jobb dolguk nincs, mint a mi Romániánkban. S vigasztal különösen az, hogy kijelentették, hogy a határok fenntartásában szolidárisak velünk.

A múltban alantas politikai célokból vizályt és irigységet akartak románok és kisebbségek között szítani.

Mi, a nemzeti parasztpárt, testvéri kezet nyújtottunk nekik, hogy érezzék magukat otthon ezen a román földön, melyen évszázadok óta együtt élünk s legyenek velünk, ha határainkat kell, hogy megvédelmezzük, melyeket vérrel és áldozatokkal szereztünk.

Ha nem volnának kisebbségeink, teremtenünk kellene kisebbségeket, hogy a többségi nemzettel való versenyük fejlődést hozzon létre, minden egyes nemzet specifikus kultúrájának fejlődését.

A kisebbségi képviselők itt elhangzott beszédei után nyugodtan mondhatom, hogy minden kisebbség és minden román egy abban a töretetlen szándékában, hogy országunk határait eszével és karjával megvédelmezze.“

Vajda Sándor e kijelentéseinek pikantériáját a nemzeti-paraszt-párt kolozsvári lapjának, a „Patria“-nak a beszédet követő két napon közölt két cikke adja meg. Május 24-ikén a magyar kisebbségekről írt a lap és — távol attól, hogy a magyarokat a lelkes határvédő doro báncok közé sorolná — azt írja, hogy a magyarok az unió óta egyebet sem csinálnak, mint „urbi et orbi üldözésről beszélnek; a hatóságok szemeláttára közös politikát csinálnak az állam ellenségeivel, olyan merészséggel, amely miatt a kimúlt magyar uralom alatt a románokat felkötötték volna“.

Egy napra rá, május 25-én azonban figyelmesebben elolvastva pártbéli miniszterelnökének bukaresti beszédét, melyben az állítólagos kisebbségi kiküldöttek beszédeire reflektált, már azt írta, hogy a beszédek örömmel töltötték el, mert azokból az irredentizmus és revizionizmus feltétlen elítélése csendül ki, aminek politikai jelentősége annál nagyobb, mert „a román demokrácia egy gyűlésének keretében, kötelességüknek tartva, spontán tették e kijelentéseket“.

MÁJUS 28-RA országszerte antireviziós gyűléseket hívtak össze. Ugyanazon a napon az erdélyiek lapja, a „Patria“ vezércikkben foglalkozott „a magyar revizionizmus négy hazugságával“.

„A nemzetiségi elv, — írta a cikk — mely egy századon keresztül uralta Európa összes népeit, éppen olyan könnyen feledésbe merült, mint azoknak a millióknak az emléke, akik vérüket ontották megvalósítása érdekében. Helyébe a feledés porából olyan elvek és formulák léptek, melyeket a történelem régen a civilizáció haladásának s a népek és egyesek legszentebb jogainak ellenségeiül tart.

Itt van a négyhatalmi paktum!

Mi egyébe ez, mint a Szentszövetség újraébredése, mely mint egy sírfedő feküdt félszázadon át Európa felett. De azután, hogy a Népszövetség szervezése által érvényesüléshez jutott a népek joga s minden nép az egyenlőség piedesztáljára emeltetett — íme visszatér a gyűlölt de nobis sme nobis, melynek uralmát, mi erdélyi románok ezer éven át éreztük. Mi, Európa fiatal nemzetei, kik századokon át küzdöttünk jogainkért, nem fogjuk ezt eltűrni.

A négyhatalmi paktum revíziót — a revízió háborút jelent. A kiállításba helyezett tízéves béke idején belül ki fog tömi a háború. A szerződések revíziója borzalmasabb háborút fog maga után vonni, mint volt az 19x4-1: ez axiomatikus igazság a kisantant népei előtt. Ezért nem engedjük, hogy a revizionizmus szerencsétlensége bekövetkezzék s a történelem ítélőszéke előtt vádoljuk azokat, akik felidézük ...

Magyarország panaszai, melyekkel elárasztotta a világot s amelyekre revíziós követeléseit alapítja, négy kolosszális hazugságon alapulnak.

X. A történeti jog hazugsága, mely szerint mi kései bevándorlók lettünk volna azon a földön, melynek korábbi elfoglalói voltak ők. Hogy ezt a hazugságot milyen buzgósággal terjesztik, példája *Annak* Szekfű Gyula, a legtekintélyesebb magyar történétíró, aki új magyar történetéből azt állítja, hogy egész Hóra lázadásáig tömeges román bevándorlás volt Magyarországra a román fejedelemségekből.

2. A néprajzi hazugság. A magyarság számát és települését úgy tüntetik fel, hogy az idegen és ismeretlen előtt a revízió jogosnak tűnjék fel. Ali meg kell, hogy tegyünk mindent, hogy az igazság érdekében kimutassuk, hogy a trianoni határok a lehető legjobban felelnek meg az etnográfiai határoknak.

3. A kulturális hazugság. A magyarok azt állítják, hogy az oláhok között olyan kulturális munkát végeztek, mint Anglia és Franciaország gyarmataikon. Ez a legfelháborítóbb hazugság. Magyar — és kultúra? Nem kellett-e, hogy századokon át növekvő energiával küzdjünk kultúrintézményeinkért: iskolánkért, egyházainkért, az Astráért? Nem volt egyetemünk, nem volt egy jogi fakultásunk, egy román szín-

házunk! Nem élt-e az oláh paraszt a legfeketébb nyomorban, a legsötétebb tudatlanságban? Minél magyarabb és nagyobb volt az erdélyi város, annál szegényebb és elmaradottabbak voltak a környező oláh falvak.

Magyar kultúra! Isten mentsen meg mindenkit tőle!

4. A gazdasági egység. Hogy Magyarország földrajzi és gazdasági egység volt s minden kelet- és középeurópai gazdasági baj forrása ennek a gazdasági egységnek a széttöréséből származik.

De vajjon ha a román búzának, fának, állatnak, petróleumnak ára volna, nem volna-e Románia egy boldog gazdasági egység? S ha a »történeti« Magyarország visszaállíthatnák, gazdasági paradicsom lenne-e benne minden világválság ellenére?«

Ez a négy fő revíziós hazugság, „össze kell, hogy törjük őket“, — írta a cikk szerzője, Titus Bunea, — „mert különben rettenetes átok követi“.

MÁJUS 28-ÁN — mint említettem, — szerte az országban anti-revizionista gyűléseket tartottak, a legnagyobbat Bukarestben, melyen nemcsak a román pártok képviselői, hanem Jugoszlávia és Csehszlovákia kiküldöttei is résztvettek. S a szónokok bedobták a tömeg közé nemcsak a becstelen küzdelem gondolatát, hanem a gyűlöletet is; nemcsak a politikát, hanem a vallást is. A csehszlovák küldött azt ajánlta, hogyha a magyarok jelszava „Nem, nem, soha!“, a románoké legyen „Jine minte“, ne felejtse senki soha. Egy orthodox román pap pedig így szónokolt: „Aki meg meri sérteni szent határunkat, legyen meggyőződve, hogy nemcsak hadseregeink fegyverével fogja szembe találni magát, hanem a fanatikus hívő szent keresztyével is. S amint a kereszt vitte győzelemre Konstantin császárt, úgy fogja győzelemre vezetni az istenét, királyát és hazáját szerető román népet is!“

A gyűlés első szónoka maga az ország pátriárkája, Miron Cristea volt, aki Ámennel végezte beszédét. Követte Mironescu, a belügy-miniszter, Dinu Bratianu, a liberális, dr. Lupu, saját pártjának nevében, beszélt a romániai zsidó Filderman és felolvasták Iorga beszédét. Végül határozatot hozott a gyűlés, melynek harmadik és negyedik pontja következőképpen hangzik:

3. A gyűlés tisztelettel emlékezik meg az 1918 decemberi történeti eseményekről, melyek létrehozták Erdély és a régi királyság unióját és szent ígéretet tesz, hogy ezt a történeti és isteni igazságnak megfelelő ténnyt megvédelmezi.

4. A román nép minden erejével tiltakozik minden olyan törekvés ellen, melynek célja a békeszerződések revíziója és a határok megváltoztatása s szilárdan el van határozva, hogy az ország területét a szerződések által megállapított határok között minden áldozat árán megoltalmazza.

A gyűlés elnöke és a határozat aláírója Popp Danila tábornok volt, aki a világháborúban az osztrák-magyar hadsereg kötelékébe tartozott.

A gyűlések résztvevői bizonyítékát is szolgáltatották, hogy „készek minden áldozatra“: a tordai antirevizionista gyűlésen résztvevő román csőcselék, hazafelé menet, megrohanta Sinfalva és Borrév magyar falvakat, a magyarok házákat feldúlták, ingóságukat szétrombolták vagy elrabolták és a menekülő nem tudó öregeket, asszonyokat és gyermekeket véresre verték. Aztán hazamentek Topánfalvára, Hóra és Kloska és Avram Jancu házába.

CSÚNYA KITÖRÉSE VOLT EZ az antirevizionista sovinizmusnak; de a románok szerint ezen nem lehet csudálkozni; a román sovinizmus csak reakciója a magyar sovinizmusnak, mely most is él. Mert ilyen is van Romániában csakhogy míg a magyar sajtó a román sovinizmust sóvár és támadó farkasnak, a maga sovinizmusát hófehér, ártatlan báránynak tartja. A románok azonban tisztában vannak veszedelmességével s az antirevizíós felbuzdulás közepett egy súlyos esetről, Fiedler István, nagyvárad-szatmári római katolikus püspök bűnéről húzták le a leplet.

Július végén híre járt, hogy a kormány panaszt tett a Szentszék-nél a püspök ellen románellenes, irredenta és revízió-barát magatartása miatt. A panasz előzményei közé tartozik az az élehangú támadó cikk, mely az „Adeverul“ július 20-iki számában Ghifa Popp tollából jelent meg, aki az első Maniu-minisztérium kisebbségi államtitkára volt s mint ilyen meg volt bízva egy kisebbségi törvény elkészítésével. Cikkében Popp a püspök eltávolítását követelte.

„Tisztában vagyok szavaim súlyával, — írta — mikor kategórikusan állítom, hogy a nagyváradi katolikus egyházmegye a román állam és a trianoni békeszerződés által teremtett helyzet elleni támadások veszedelmes tűzfészke. Az egyházmegye papsága a román állam területén Horthy kormányzó hadserege reverendában a püspök parancsnoksága alatt. Ez a papi hadsereg nem tesz egyebet, mint készíti elő a talajt annak a másik hadseregnek a számára, melyet türelmetlenül várnak, hogy átlépje az «ideiglenesen megszállt magyar területek határait.»

Aztán elmondja Popp, hogy a püspök fennhatósága alá tartozó Kajaba László, telegdi plébános, szabadságolását kérte a püspöktől, arra az időre, míg megtörténik a trianoni szerződés revíziója; Körösi Károly nevű másik plébános, aki eredetileg román volt és Crisánnak hívták s csak a katolikus egyházban magyarosodott el, május 10-én, a román állam megalapításának ünnepén, nem hálaadó, hanem gyász-misét tartón híveinek; Bojáki Zsigmond egy szentbeszédben azt állította, hogy a románok gyávák és nincsenek hőseik.

Kérdi Popp, hány ilyen papot büntetett meg a püspök? Nem érdemli-e egy ilyen püspök meg, hogy állásából azonnal eltávolítsák?

A cikk utat talált az egész román sajtóba s megindult a hajsza a főpap ellen.

{A gyűlölködő vádaskodás magyarázata azonban, mely a főpap állítólagos revíziós hajlandósága alapján indult meg, másun van. Átcsillan az a cikk utolsó soraiban. Popp ugyanis azt írja, hogy Fiedler elmozdítása esetén utána a nagyvárad-szatmári püspöki széken csak német nemzetiségű püspök követheti, hogy „a szatmármegyei svábok elmagyarosítása egyszer már véget érjen“. Ez a mondat nyújtja a kulcsot.

[A sváb származású, Fiedlert, úgy emlékszem, maga Popp Ghifa nevezte ki államtitkár korában, azzal a reménnyel, hogy sváb származású lévén, kész eszköze lesz a kormánynak abban a törekvésében, hogy a szatmármegyei régen elmagyarosodott svábokat visszánemetesítsék; hogy tehát Fiedler a germanizáció apostola lesz. De Fiedler erre, állítólag, nem vállalkozott s ezért követeli távozását Popp, ürügyül használva a revíziós mozgalmat.

A MAGYAR-ROMÁN REVÍZIÓS ELLENTÉT utolsó kérdése, hogy vajjon gondolt vagy nem gondolt román ember arra a kérdésre, hogy hogyan lehetne a problémát valamiképpen megoldani? Nincsen reá semmi panacea?

Románia mindentudó külügyminiszterének, Titulescunak, természetesen van.

A kisantant mostani június eleji konferenciája alkalmával jelölte ki Titulescu azt az utat, melyen haladva a konfliktus megoldásához lehet jutni.

A gazdasági világválság állapotában — mondta az újságíróknak adott expozéjában — semmiféle határkiigazítás nem gyógyítja meg a sebeket. „Spiritualizálni“, absztrakttá kell tenni a határokat, hogy ne képezzenek áthághatatlan akadályokat az együttműködés útjában országok és népek között; „devalorizálni“ kell őket s akkor nincs szükség revízióra, ami — mint ő matematikai pontossággal meg tudja jövendölni — eo ipso háborúra vezet.

Titulescu koncepciója tehát eliminálná a revízió nehézségeit.

De még egyszerűbben oldotta meg a kérdést Alexandra Lapedatu, bukaresti egyetemi tanár egy május 30-iki rádió-előadásában.

Szerinte a revízió problémája egyáltalában nem létezik; nem létezik azért, mert a román nyugati határ revíziója már megtörtént.

Románia a békekonferencián nem kapta meg az 1916 augusztus 17-iki szerződésben megállapított határokat, melyek pedig Románia nemzeti és történelmi követeléseinek megfeleltek. Az 1916-iki határt revízió alá vették és pedig egy olyan bizottság tagjai, akiknek magatartása túlzottan semleges volt. „Megtörtént, hogy a bizottság egyes határozatait a győztesek és nem a legyőzönek tartották igazságtalannak és tiltakoztak is ellene. Mi is ezek között voltunk sokszor, különösen mikor a magyar határ megállapításáról volt szó. Joggal kérdezhetem tehát most, mit lehet revízió alá venni egy ilyen szigorú és részrehajlatlan feltételek mellett végrehajtott munkálat után? Ezért állítom, hogy nyugati határunk, Magyarország felé már átesett a revízió s nem tudom elképzelni, hogy milyen ürügy alatt lehetne azt újra revideálni?“

A beatus possidensek megoldásai ezek és úgy látszik, hogy magában Romániában sem fognak egyhamar elfogadásra találni. Ugyanakkor, mikor Titulescu útrabocsátotta „zseniális formuláját“ és Lapedatu kijelentette, hogy a román határok már revideálva vannak, a bánági Sever Bocu cikket írt lapjában, a „Vestul“-ban s azt fejtegette, hogy Romániának is vannak revíziós természetű megoldatlan kérdései. Nyílt seb a Bánát megosztása s nem szabad, hogy Románia arról az értékes területről lemondjon, amely Jugoszláviának jutott. A bánati határ tehát revízióra szorul.

A lapot, melyben ez annyira alkalmatlan cikk megjelent, a kormány elkoboztam. Az antirevizionista sajtókampány pedig folyik tovább kitartással.

SZÁSZ ZSOMBOR